

Presentation för *Ingenjörer för Miljön*, 5/11 2014

Ekonomi för en hållbar utveckling

Olof Johansson-Stenman

*Nationalekonomiska institutionen
Handelshögskolan, Göteborgs Universitet*

Är tillväxt nödvändigt?

Nej, inte i strikt mening

Under större delen av mänsklighetens historia de senaste 10 000 åren har tillväxttakten varit obefintlig

Krävs ekonomisk tillväxt för att det
marknadsekonomiska/kapitalistiska
systemet inte skall kollapsa?

Nej, det finns inget stöd för detta vare sig
empiriskt eller i ekonomisk teori

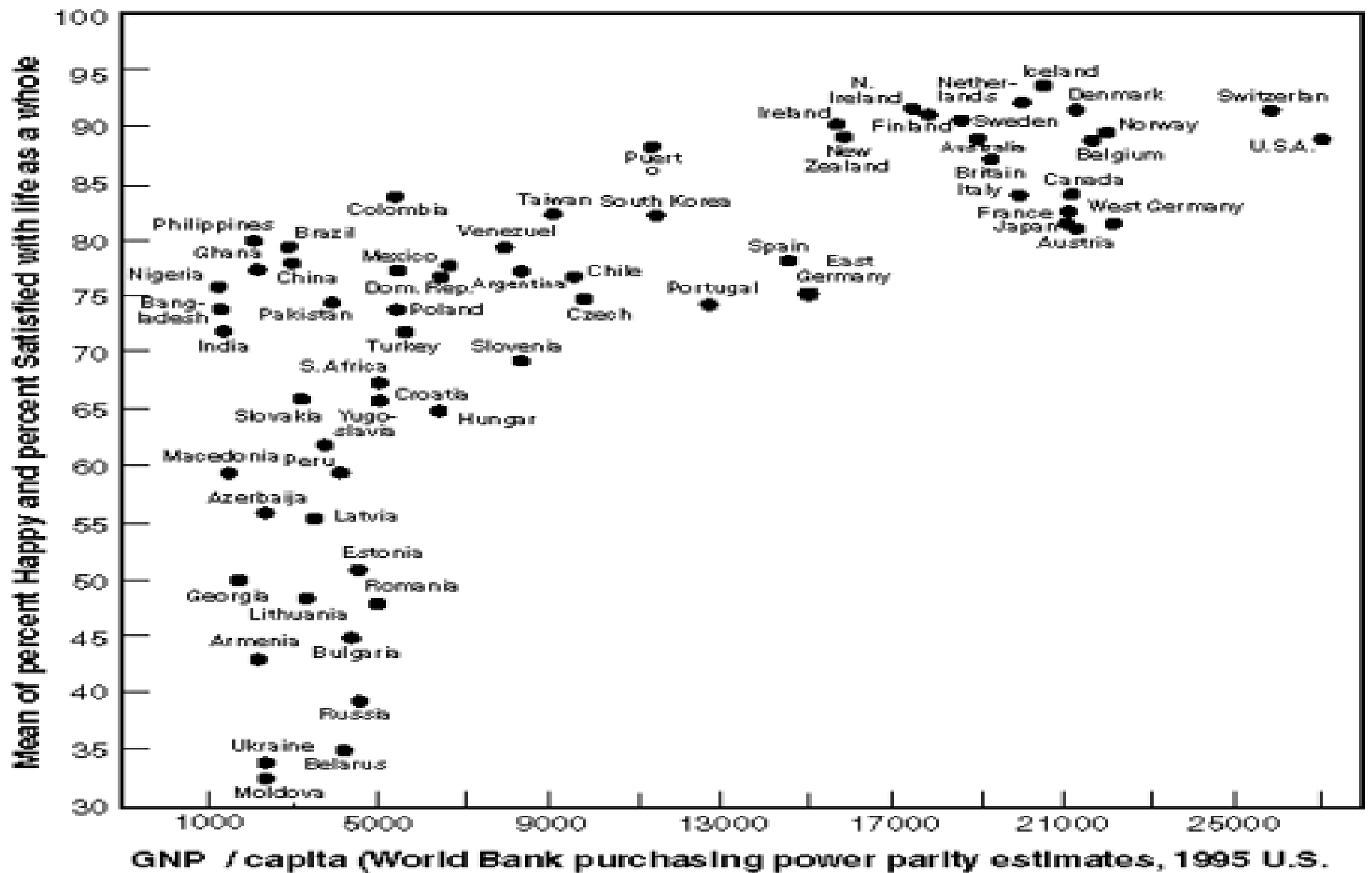
Är det svårare att komma överrens mellan individer och grupper i ett samhälle utan tillväxt?

Ja, det finns mycket stöd för att så är fallet

Om en grupps förbättringar materiellt måste innebära att en annan grupp får det sämre skapas lätt motsättningar mellan grupper

Blir vi lyckligare av hög tillväxt/inkomst?

Om lyckan i mycket rika länder varierar så förhållandevis svagt med inkomsten, varför vill vi då hela tiden så gärna ändå ha mer?

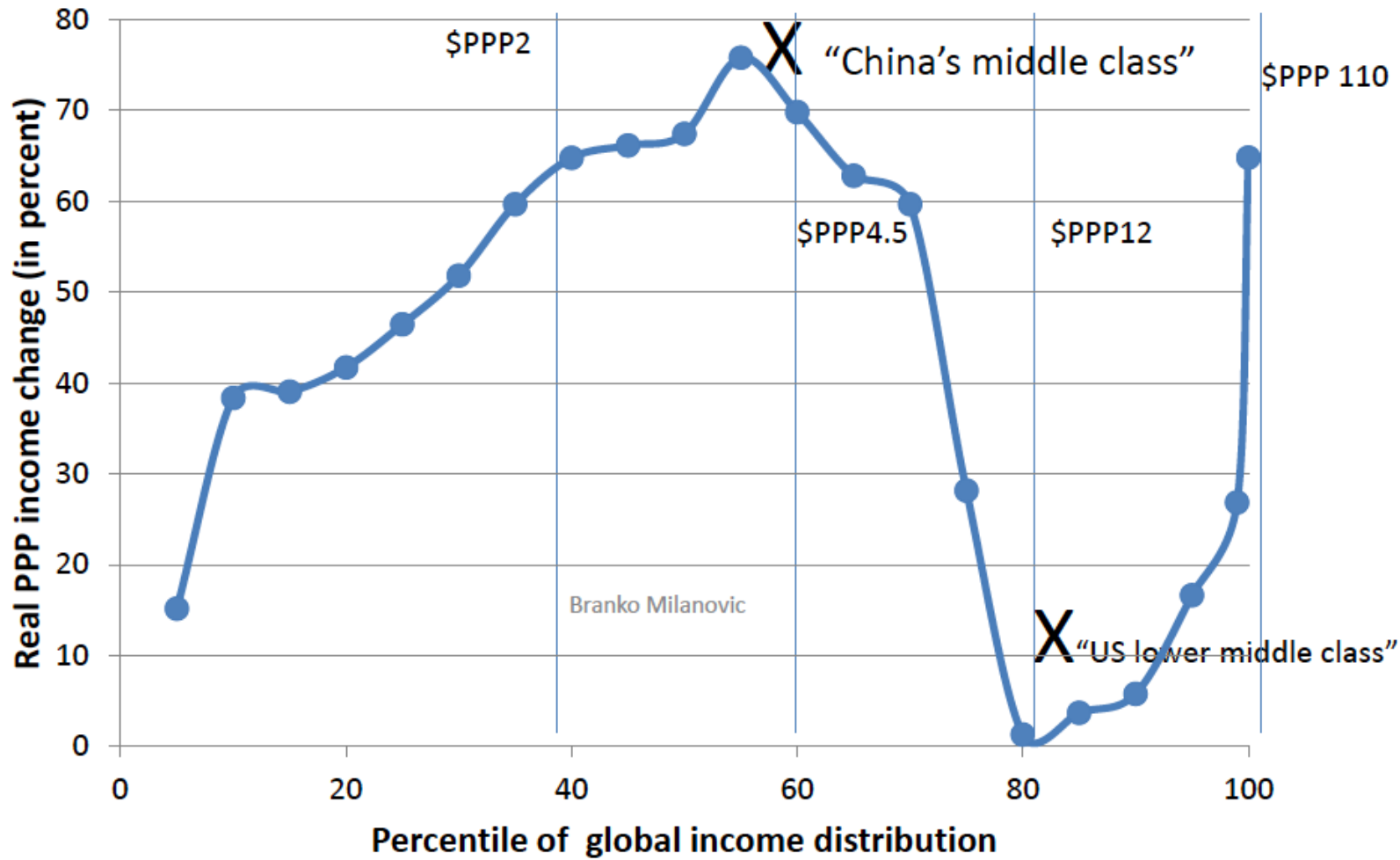
Främst beroende på att relativ
inkomst/konsumtion spelar roll

Vi vill gärna ha mer än andra, och vi ogillar
att ha mindre

Kanske jobbar vi för mycket istället för lite?

Hur är det egentligen, ökar eller minskar
klyftorna globalt sett?

Real income growth at various percentiles of global income distribution, 1988-2008 (in 2005 PPPs)

Krävs en hög tillväxt för att vi skall lösa miljöproblemen?

En del miljöproblem tenderar att minska när vi blir tillräckligt rika (t ex bly och svavel)

För klimatproblemen har dock ingen sådan brytpunkt identifierats

Rikare länder bidrar generellt mer till klimatproblemen

Måste vi inte sänka tillväxten för att kunna hantera t ex klimatfrågan?

Kanske, men i så fall hur?

Är det vår höga konsumtionsbenägenhet som
ytterst är den främsta drivkraften för
tillväxten?

Inte alls

På längre sikt innebär om något en högre konsumtion (och därmed lägre sparande) en lägre tillväxttakt

Vad beror då tillväxten på?

Långsiktig tillväxt beror främst på teknisk
utveckling!

Vill vi minska denna? Kanske stänga
Chalmers?

Kanske ändå inte...

Viss teknisk utveckling (t ex solceller)
dessutom självklart central för att kunna
hantera klimatfrågan

Måste hög tillväxt vara dåligt för
miljön/klimatet?

Nej, all tillväxt är inte alls dålig för klimatet

- Kött från djur som haft drägliga villkor
- Ekologiskt odlade grönsaker
- Mindre klasser i skolorna
- Mindre dagisgrupper
- Ökad personaltäthet på
ålderdomshemmen

Kommer vi upplysta människor på en fri
marknad att spontant efterfråga en "hållbar"
tillväxt?

Kanske delvis, men knappast i tillräcklig grad

Styrmedel av olika slag och omfattning krävs

Är inte ekonomiska och andra styrmedel
ändå alldeles för kraftlösa?

Behöver vi inte egentligen lägga om hela vår
livsstil?

Förmodligen inte

Om hela världen kunde enas om att införa en koldioxidskatt på ungefär svensk nivå för hushållen så skulle enligt t ex IPCC klimatfrågan till stor del lösas!

Behövs inte en ny ekonomisk teori, när vi ser hur stora miljöproblem och andra problem vi har i samhället?

Grundas inte dagens ekonomiska teori på idéer från 1700-talets England, och är de inte obsoleta?

Den moderna nationalekonomi sägs ha startat med Adam Smith på 1700-talet

Samtidigt formulerades mekanikens lagar av Isaac Newton på 1600-talet

Även differentialkalkylen är utvecklad på 1600-talet (av Newton och Leibnitz) och är alltjämt ett centralt analytiskt redskap

Vad säger den ekonomiska standardteorin
om hantering om miljöproblem?

Den säger absolut *inte* att en fri marknad kommer att lösa miljöproblemen

Standardmodellen säger tvärtom att vi behöver politisk intervention för att lösa sådana problem (och andra problem med externaliteter och marknadsmisslyckanden)

Vilka typer av styrmedel som konventionell nationalekonomi rekommenderar beror på specifika omständigheter, som t ex kostnader relaterade till mätbarhetsfrågor

Om miljöproblemen är av global karaktär
säger standardmodellen att utsikterna för att
lösa dem är betydligt mindre

Detta då det inte finns en världsregering som
motsvarar nationella regeringar

Vi måste då på något sätt komma överrens
med hjälp av förhandlingar eller
överenskommelser

Hur kan vi då bäst bidra till att nå
internationella överenskommelser?

Det finns inget enkelt svar, men ett sätt är att
”gå före”

Kan dels motiveras etiskt, men också baserat
på beteendeeekonomisk forskning, i termer av
villkorat samarbete och ömsesidighet

Ett annat sätt är att bedriva ett internationellt opinionsarbete, inom såväl som utanför EU

Som jag ser det är standardmodellen med externaliteter högst användbar och mycket kraftfull när det gäller att hantera miljöproblem

Sammanfattning

En hög tillväxt har varit helt avgörande för
vår livskvalitet

En hög tillväxt alltjämt central för den delen
av jordens befolkning som lever på mindre
än en dollar per dag

Samtidigt har en hög tillväxt bidragit till stora miljöproblem

Lösningen knappast att försöka minska tillväxten, utan att försöka ändra inriktning på vad vi använder tillväxten till

För detta behövs kraftfulla styrmedel!

Lösningen är heller knappast att slänga ut befintlig kunskap och börja om från början, vare sig det handlar om biologi, fysik eller ekonomi

Däremot behöver teorier alltid ifrågasättas, modifieras, och vid behov helt ersättas

Tack för mig!